

2. Костюк, О. Д. Інноваційні інструменти управління персоналом / О. Д. Костюк // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. Полтава: ПДАА. – Вип. 1 (6). – Т. 1. - 2013. - С .143-147.

3. Лазанець А. Г. Управління трудовим потенціалом в умовах кризи / А. Г. Лазанець, І. І. Поп // Економічний простір. – 2009. – № 24. – С. 121–130.

4. Продан І. О. Становлення системи управління персоналом підприємства на інноваційних засадах / І. О. Продан // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. - 2013. - № 776. - С. 61-66.

5. Симоненко М.М. Управління стимулювання та мотивацією персоналу організацій реального сектора економіки (монографія) / М.М. Симоненко, В.Н.Симоненко, Є.Ю. Старкова // Міжнародний журнал експериментального освіти. - 2013 рр. - №5. - 128 с.

6. Пучкова С. І. Інновації у практиці управління персоналом на сучасних підприємствах / С. І. Пучкова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2008. – Вип. 34. – С. 140-147.

УДК 338.242(477.75):1951/1953

Сацький П. В.,
канд. іст. наук, доцент,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ КОЛГОСПІВ ТА КОЛГОСПНИКІВ КРИМСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПОЧАТКУ 1950-Х РР. НА ПРИКЛАДІ ПРИМОРСЬКОГО РАЙОНУ

На сьогодні актуальною постає проблему аналізу реального стану економіки і соціальної політики в Криму на початку 1950-х рр. Основою економіки Криму у цей період було сільське господарство і, відповідно, колгоспники становили основну частину трудового потенціалу області. У 1954 р., після передачі Криму до складу УРСР, для ЦК КПУ було надано дані щодо економічного стану колгоспів області по районах, а також щодо соціального становища колгоспників. Для аналізу економічного потенціалу колгоспів області й стану трудових ресурсів у цих господарствах варто звернути увагу на особливий за кліматичними і ландшафтними характеристиками Приморський район в області. Цей район був розташований на Керченському півострові. Для цього району був характерний степовий ландшафт, котрим визначались особливості ведення господарського життя.

Для ЦК КПУ було надано дані по п'яти колгоспах Приморського району які розкривають особливості господарської діяльності, а також її динаміку і динаміку соціального становища трудових ресурсів у цих колгоспах. Це були відомості по таких колгоспах як «імені Калініна», «завіти Ілліча», «Красний маяк», «Дружба», «імені Леніна».

Для комплексного аналізу економічного становища і стану трудових ресурсів у колгоспах по Приморському району слід взяти дані по усіх колгоспах, які було надано для ЦК КПУ. Так, по чисельності дворів у колгоспах Приморського району Кримської області динаміка була така: 1951 р. – 528, 1952 р. – 555, 1953 р. – 583. По чисельності населення динаміка була такою: у 1951 р. – 1639 загальна, із них працездатного – 817; у 1952 р. – 1657, із них працездатного – 913; у 1953 р. – 1732, із них працездатного – 962 [1, арк. 14]. Отже, слід відзначити невелику тенденцію зростання чисельності дворів, загальної чисельності населення, у тому числі й працездатного. У той же час, слід відзначити, що відсоток працездатного населення у 1951 р. складав 50%, у 1952 р. – 55%, а у 1953 р. – 55,5%. Тобто, спостерігається поступове зростання чисельності працездатного населення, проте, не радикальне. Тому, для забезпечення різкого зростання сільськогосподарського виробництва в колгоспах цього району Криму була потреба у масштабному переселенні населення до Криму. Згідно із Постановою Ради Міністрів СРСР і ЦК КПРС від 26 липня 1954 р. «Про заходи щодо подальшого розвитку сільського господарства, міст і курортів Кримської області Української РСР» було передбачено переселення до Криму 17500 сімей.

У той же час, динаміка землекористування в колгоспах Приморського району була такою: у 1951 р. під рілля було задіяно 16977 га, під сади і виноградники – 24 га, пасовища – 11685 га; у 1952 р. під рілля – 16037, під сади і виноградники – 27 га, під пасовища – 8467 га; у 1953 р. під рілля – 15776 га, під сади і виноградники – 44 га, під пасовища – 8614 га. Спостерігалась явна тенденція до скорочення землекористування під рілля і пасовища і, водночас, зростає використання землі під сади і виноградники. При цьому загальна площа землекористування у колгоспах Приморського району складала 28037 га у 1951 р., 26299 га у 1952 р. і 26296 га у 1953 р. [2, арк. 3] Тобто, у 1952 р. відбувається різке скорочення загального землекористування і незначне скорочення у 1953 р. порівняно із попереднім роком.

Найбільш характерним показником економічної ефективності колгоспів на початок 1950-х рр. було виконання зобов'язань перед державою. Цей показник колгоспів Приморського району в динаміці по роках і позиціях становив: за 1951 р.: зерна – 60674 центнери, соняшника – 455 центнерів, овочів – 653, м'яса – 606, молока – 2579, шерсті – 31,6, яєць – 248,8; за 1952 р.: зерна – 72563 центнери, соняшника – 549 центнерів, овочів – 929, м'яса – 763, молока – 3238, шерсті – 60, яєць – 342,6; за 1953 р.: зерна – 38959 центнери, соняшника – 556 центнерів, овочів – 782, м'яса – 856, молока – 3207, шерсті – 58, яєць – 340,3 [3, арк. 6; 4, арк. 7; 5, арк. 8].

Основним показником соціального становища трудових ресурсів колгоспів Кримської області, який характеризував соціальну політику на півострові на початку 1950-х рр. в цілому були показники виробітки трудоднів й виплати на них. Виробіток трудоднів у динаміці за 1951-1953 рр. по колгоспах Приморського району становив: 1951 р. – 2488, 1952 р. – 2195, 1953 р. – 2433. Виплати на трудодні колгоспникам мали таку середню динаміку показника по

роках: 1951 р. – 3,36 рублів грошима і 3,8 зерном; 1952 р. – 2,85 рублів грошима і 5 зерном; 1953 р. – 1,8 рублів грошима і 1,44 зерном [6, арк. 2]. Отже, очевидною є динаміка загального падіння рівня виплат за трудовні по усіх колгоспах протягом 1951-1953 рр. не зважаючи на значне збільшення обсягів землекористування у колгоспах цього району в 1952 р., а також не зважаючи на значне збільшення виконання зобов'язань цих колгоспів перед державою у 1952 р. порівняно із 1951 р., причому як у грошовій так і в натуральній формі. Така динаміка є свідченням того, що колгоспи Приморського району Криму здійснювали виконання зобов'язань перед державою за рахунок зменшення виплат на трудовні колгоспникам і при цьому намагалися забезпечити це виконання завдяки експлуатації свого фонду землекористування екстенсивними методами.

Література

1. Сведения о наличии дворов и населения в колхозах Приморского р-на // Центральный державный архив громадських об'єднань України (далі ЦДАГО України). – Ф. 1. Оп. 24. – Спр. 3843.
2. Сведения о землепользовании в колхозах Марфовской МТС Приморского района // ЦДАГО України. – Ф. 1. Оп. 24. – Спр. 3843.
3. Выполнение обязательств перед государством колхозами Приморского района (1951) // ЦДАГО України. – Ф. 1. Оп. 24. – Спр. 3843.
4. Выполнение обязательств перед государством в 1952 году колхозами Приморского района // ЦДАГО України. – Ф. 1. Оп. 24. – Спр. 3843.
5. Выполнение обязательств перед государством в 1953 году колхозами Приморского района // ЦДАГО України. – Ф. 1. Оп. 24. – Спр. 3843.
6. Средняя выработка трудовней на тредоспособного колхозника и выдача на 1 трудовень в колхозах Приморского района // ЦДАГО України. – Ф. 1. Оп. 24. – Спр. 3843.

УДК 331.1

Кравченко О.О.,

здобувач,

кафедра управління персоналом і економіки праці,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

КАДРОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ

У сучасних умовах розвитку економіки України необхідність забезпечення кадрової безпеки підприємств пов'язана з високим рівнем ймовірності як майнових, так і немайнових втрат, причини яких мають пряме відношення до персоналу. Такі умови вимагають вивчення сутності кадрової безпеки та підходів її формування на підприємствах.